

Alfons López

Entrevista a un dibuixant compromès

Per Jordi Riera Pujal

Alfons López (Lleida, 1950), és un dels grans autors del món de la historieta i de l'humor gràfic actual. És un excel·lent dibuixant i un gran observador de la nostra societat. Ha sabut traslladar les seves reflexions ponderades als milers de vinyetes que ha creat durant la seva vida professional. Des de jove ha estat un autor conscienciat amb les desigualtats socials i les mancances polítiques i culturals del país. En molts dels seus dibuixos preval l'humor, però també intenta incentivar la reflexió en el lector, a més de promoure accions que millorin determinades situacions. El seu **traç elegant, eficaç i expressiu**, es reconeix ràpidament tant a les seves vinyetes d'humor com en els seus àlbums d'aventures.

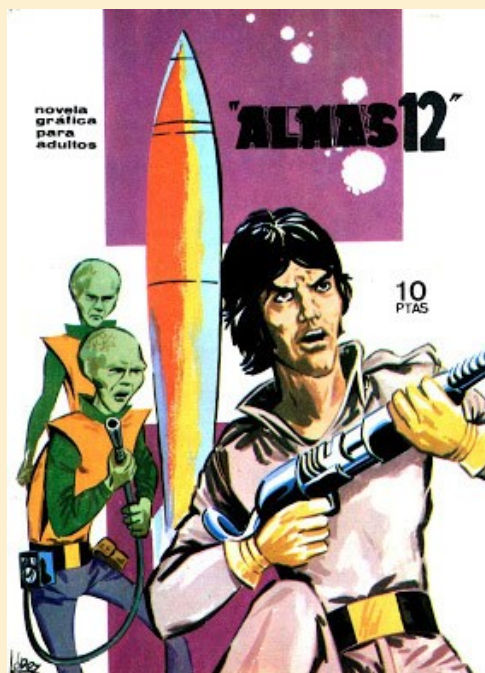
L'autor, tenaç i compromès, no només ha creat historietes, sinó que ha promogut tot tipus **d'iniciatives a favor dels drets d'autor** i s'ha associat amb altres dibuixants per **crear innovadors projectes editorials**. Ha estat director de revistes i ha fundat col·lectius dedicats a l'estudi i divulgació de la historieta com TantaTinta.

Col·laborador a la premsa diària i de tot tipus de publicacions, ha realitzat diversos llibres en solitari o amb guions d'altres autors. Alfons López ha rebut guardons com el Premi Serra i Moret (2005), el Premi Nacional de Còmic de la Generalitat de Catalunya (2011) i el Premi Junceda, atorgat per l'Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya (2017).

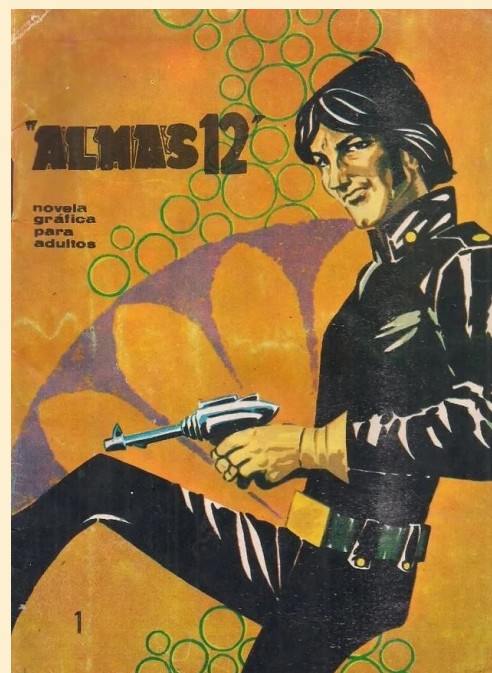
ENTREVISTA

Vas créixer en una Lleida franquista i de postguerra, una ciutat molt diferent del que és ara. ¿Què ens pots explicar de les sensacions que tenies en aquella època?

Certament, vaig ser un nen dels anys cinquanta. Els terribles anys de la gana ja havien passat i jo encara no era conscient que els homes grans de la meua família havien gaudit d'un període de vacances als camps de concentració per a republicans, ni que ma mare i la meua àvia havien a travessat a peu i en ple hivern els Pirineus fugint de la metralla de l'aviació feixista italiana. Llavors la ciutat era a tocar de l'horta i a l'abril començaves a sentir l'olor de la primavera, quasi no havia cotxes i en mig d'aquella austeritat generalitzada, jo era ric perquè vaig ser un nen estimat i valorat, que primer mirava i després llegia tebeos, jugava amb figuretes que ja eren de cautxú i no de plom i anava a gaudir de l'espectacle dels animals de granja que tenia un dels meus oncles al «tros», que és com a Lleida anomenem un terreny agrícola de mida familiar. Ho confesso, sabent que això resta glamur a la meua biografia, però jo vaig tenir una infància molt feliç.

Almas 12, Boixher, 1969.

Quins tebeos llegies i que significaven per tu?

Jo començo a llegir tebeos perquè a casa hi havia tebeos, i això era així perquè tant els meus pares com els meus tiets eren lectors. Els primers que recordo eren el TBO (el costumisme de *La Familia Ulises* em marcaria per sempre...) i uns Aventureros que miraculosament s'havien salvat des dels temps de la guerra, sense oblidar que una de les meves tietes es comprava *La Codorniz*, que també va tenir la seva influència... Dels primers temps també recordo Yumbo, Hipo Monito y Fifi, La Risa, Pulgarcito, Nicolás, Dumbo, Pulgarcito, Jaimito, Pumby, el genial Pumby de Sanchís... Allò ja no tenia remei. Després vindrien els d'aventures, com *El Capitán Trueno*, *El Jabato*, *Pantera Negra*, i el descobriment dels americans, que jugaven en una altra divisió: *Superman*, *Flash Gordon*, *Ben Bolt*, *Julieta Jones*, *Johnny Hazard* (curiosament, abans que *Steve Canyon*...). I encara no havien arribat els belgues, els francesos, els argentins o els italians, que això seria una altra revolució... Els tebeos, aquella forma d'expressió, eren el meu tresor; anar a jugar a futbol, que és el que feien els nanos normals de l'època, a mi m'importava un rave i, malgrat ser de classe treballadora, en tenia tants que no era estrany que altres nens vinguessin a llegir a casa com qui va a la biblioteca

Com i per què et decideixes a dedicar-te al dibuix?

Va ser tan natural com quan un riu troba, generalment, un mar. Jo volia ser com aquells autors que em feien feliç i a sobre resultava que jo en sabia dibuixar des del moment que un llapis i un quadernet d'aquells quadriculats d'espiral van caure a les meves mans

TBO, 7/4/1972

Star, número 1, 1974

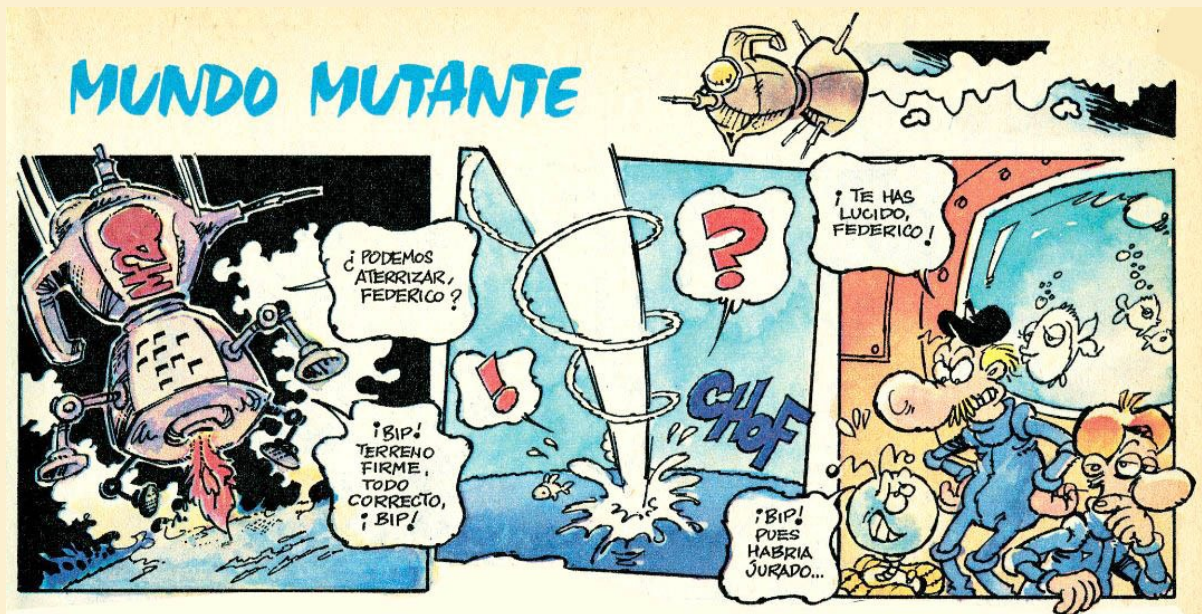
Jo als catorze anys ja tenia la decisió presa, però mai podré agrair prou la comprensió i el recolzament infinit dels meus pares per aquella vocació exòtica que tenia el seu fill. Gràcies, Pepe, gràcies, Magdalena.

Quins són els autors que prens com a referents quan comences a dibuixar?

Per bé o per malament, que això no se sap mai, sempre he tingut una certa polivalència entre el grafisme d'humor i el, diguem-ne, d'aventures. Recordo que, molt al principi, quan feia pràctiques em fixava molt en Dan Barry i un pèl menys en Frank Robbins, mentre que en el camp de l'humor es més difús, malgrat l'estima que tenia per l'obra dels autors de Disney i de la Warner... Després vindrien tantes influències i tant diverses que demanarien una altra entrevista.

Quan et trasllades a Barcelona ?

Just en l'acabar la mili, el 1971. Era el més lògic si m'hi volia dedicar professionalment, la indústria era allà. El 1969, amb 19 anys, havia pogut començar a treballar per a Ediciones Boixher fent el guió i el dibuix d'un quadernet d'aventures que podríem dir que era de «ciència ficció política-espacial» i que portava el nom no gaire encertat d'*Almas-12*, (suposo que seguint l'èxit de *Delta -99*), nom que, naturalment, no havia escollit un servidor. Però va ser un experiment interessant per vehicular missatges polítics a través de la historieta, que és el que m'interessava.

Atasco Star, Vaquer, López, Bruguelandia, número 1, 1981

Va durar fins que CCOO li va fer una comanda de 200 exemplars d'uns dels quadernets a l'editor per distribuir-los com a eina de lluita pel sindicat. Tot un honor que em va costar que l'editor clausurés la sèrie i me n'encarregués una de víkings...

Com comences a fer-te un forat a les publicacions de l'època (Oriflama, Diario de Lérida, TBO, Mata Ratos, Grama)?

Un cop a Barcelona, després de l'experiència amb l'Almas-12 i sense conèixer pràcticament ningú a la ciutat, el primer que havia de fer era sobreviure, guanyar-me la vida. I en aquest sentit he d'agrarir l'ajuda i les recomanacions d'Antonio Martín, estudiós i historiador de la historieta, un dels pioners més destacats perquè la dignificació del medi en aquest país i perquè aquest, en la línia del que ja començava a passar a Europa, arribés a la categoria d'art adult. Ell em va obrir portes a *Mata Ratos*, al *TBO*, al *Patufet* i a alguns més. A *Oriflama* havia començat a publicar acudits de caire social el 1970, i no recordo ben bé com va anar al *Diario de Lérida*. Però sí que cal destacar l'entrada a *Grama*, de la mà del seu director, l'Humbert Roma, (lleidatà com jo...). Era una publicació de Santa Coloma de Gramenet, una de les més interessants de la transició en tant que parlament popular dels moviments veïnals i de les esquerres que es feien i es desfeien en aquell moment per una societat millor. *Grama* seria la millor escola per arribar on jo volia: demostrar que la historieta i l'humor gràfic podien ser mitjans periodístics tan vàlids com la premsa tradicional.

Orgasmos Cotidianos, El Jueves, López, Roca, , 21/03/1990

Al Patufet, una publicació infantil en català, comences a publicar de la mà del seu director de facto, Pere Olivé. Allà us reuniu una munió molt important de creadors gràfics molt joves, que, gairebé 50 anys després, seguiu gairebé tots en actiu: Toni Batllori, Ricard Soler, Fer (recentment desaparegut) i més tard Joma, Tha, Joan Tharrats... Tenies la sensació de pertànyer a una generació que podia renovar el camp de l'humor?

En aquell moment no exactament. D'això te n'adones més tard. De fet nosaltres érem els germans

petits del que ja abans havien fet, a nivell estètic i polític, Cesc, El Perich, Ivà, Núria Pompeia o Chumy Chúmez... Que, al seu torn, ja havien canviat el que feia la generació de postguerra, amb autors com Castanys, Benejam o Muntañola i que, al seu torn, havien succeït la grandiosa generació del primer terç del segle XX, amb noms com Junceda, Apa, Nogués, Jacob i tants altres genis ja desapareguts, amb excepcions com el mateix Castanys o l'Opisso, a la dècada dels quaranta.

Vau fer una exposició conjunta amb alguns d'ells. Com va anar?

Un èxit aclaparador. El tema era una sàtira contra el nostre fantàstic sistema de consum i la seva arma letal: la publicitat. Érem Toni Batllori, Fer, Joma, Juanito Mediavilla (sí, el que després faria *Makoki* amb Gallardo i Felipe Borralló...), Claudi Puchades i jo. Es va fer als locals de la parròquia de Sant Medir de Sants a Barcelona i al tercer dia ja va ser clausurada per un còctel molotov de l'extrema dreta que, ves a saber perquè, no l'hi havia sabut trobar la gràcia. Però nosaltres van reincidir, aquest cop a l'ateneu del Poblenou.

Alfons López, Toni Batllori, Claudi, Rius y Fer, *Patufet*, 1972

És en aquests primers anys setanta que consolides la teva visió crítica i d'esquerres sobre l'actualitat política i social del país?

Home, sí, es una manera de dir-ho... Tot i que la cosa ja venia de finals dels seixanta. Sí podríem dir que es el moment que consolido una sèrie d'aliances estratègiques i de compromís amb els grups polítics i veïnals que farien possible el que ja feia uns anys que em rondava pel cap.

Pots comentar el naixement del col·lectiu Butifarra!, l'objectiu que tenia, la conjunció de còmic amb periodisme...?

Tota creació cultural té, de manera conscient o inconscient, un contingut polític, que, en definitiva no vol dir res més que ser una determinada aposta per una manera d'organitzar la vida, la comunitària i la individual. En els règims totalitaris, siguin religiosos o polítics, aquesta aposta és clarament intencionada, mentre que a la majoria de societats és inconscient, cosa que no vol dir que sigui neutral, com veiem en el reiterat missatge masclista, passen els anys que passen, que ha perdurat fins a avui dia. Amb la revista i l'equip Butifarra!, el que jo pretenia i que no hagués pogut fer mai sense aquella colla de, llavors, joves professionals, era en essència dues coses: No només fer un crítica al sistema, sinó, amb una dosi considerable d'ingenuïtat, contribuir a canviar-lo de forma conscient i explícita... I en segon terme, portar el més lluny possible les possibilitats expressives i periodístiques de la historieta, còmic o com li vulgueu dir...

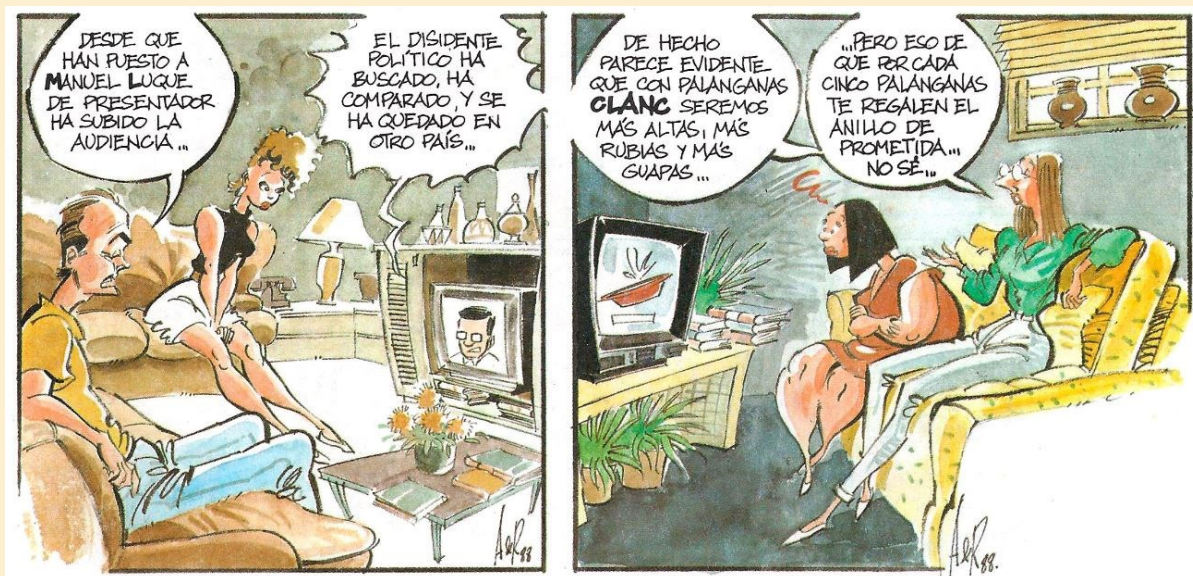
És a dir, que fèiem reportatges i entrevistàvem a la gent allà on s'esdevenien els fets (generalment reivindicacions veïnals bàsiques, però també polítiques o sindicals). Analitzàvem alternatives urbanístiques a partir de biografies com les d'Ildefons Cerdà o la Ciutat Lineal de Madrid, recuperàvem parts de la memòria històrica com la Setmana Tràgica o la Vaga dels Tramvies, etc. Això que ara està tan de moda, vaja, només que ho vam començar a fer el 1975... Tota aquella experiència enriquidora, que va durar més de deu anys, no hagués estat possible sense la complicitat d'amplis sectors de l'esquerra, al principi il·legal, i en especial de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona, que van ser els nostres còmplices i col·laboradors.

Com va anar el llançament d'una revista d'humor en català com *Cul de Sac* l'any 1982?

Cul de Sac ve a ser una reflexió, ara en llengua catalana, del que estava passant amb la Transició. Tots havíem crescut professionalment i, especialment, érem molt més conscients que la condició humana no permetria que les coses evolucionessin tan ràpidament. Va ser el final de la innocència. La nostra espècie donava de sí el que donava, i ja està. La publicació no va funcionar, potser per una falta d'autocrítica generalitzada o potser perquè les noves generacions encara no tenien l'hàbit de llegir en la nostra llengua, tot just començava l'escola en català... Malgrat això, crec que va ser una de les millors revistes que vam fer.

Butifarra!, 1976; *Cul de Sac*, 1982; *Más Madera!*, 1986

A. López, X. Roca, TBO, 1/9/88

Al voltant d'aquella època crees la sèrie *La Pepa* per a *Rambla*, i després també es pot veure a *Cimoc*...

Just el 1983. Ve a ser fruit del mateix procés reflexiu post Butifarra!. Jo tenia ganes de crear un personatge femení i adolescent que, en un to costumista i insolent, em servís de vehicle per reflectir les contradiccions de la meua pròpia generació. I la jove punk Pepa em va anar perfecta. Només en van poder sortir dos àlbums, però és una de les obres d'humor de les que estic més satisfet i, de fet, diria que suposa un petit graó en la meua evolució gràfica, on consolido definitivament el pas del plomí al pinzell.

Vas exercir de director de publicacions a altres revistes com *Más Madera!*...

Más Madera! va ser un encàrrec que em va fer Editorial Bruguera el 1986 perquè els havia encantat la frescor de *Cul de Sac* i en aquell moment la gran editorial espanyola volia connectar amb un segment de públic que ja passava del Mortadelo y se'ls escapava cap a *El Víbora*. Massa tard; la mala gestió de l'editorial no va permetre que el nou experiment quallés i l'empresa va tancar. Per la part positiva, voldria remarcar que va servir de trampolí a una nova fornada d'autors com Ferry, Sempere, Espinosa o Daspastoras. Començava a sorgir la generació dels 80.

Com va anar l'entrada a col·laborar amb *El Jueves*? Es curiós que allà no fessis també humor d'actualitat.

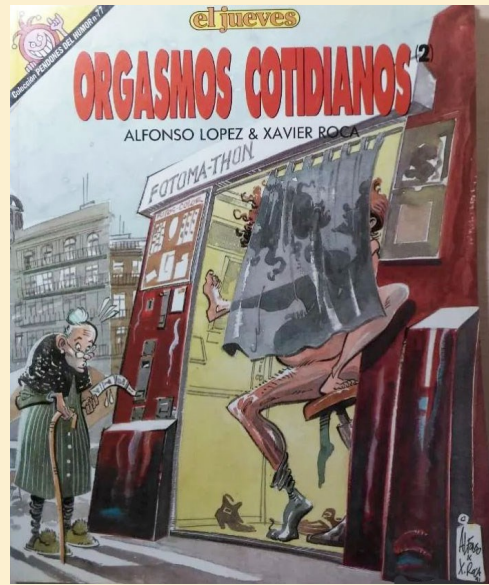
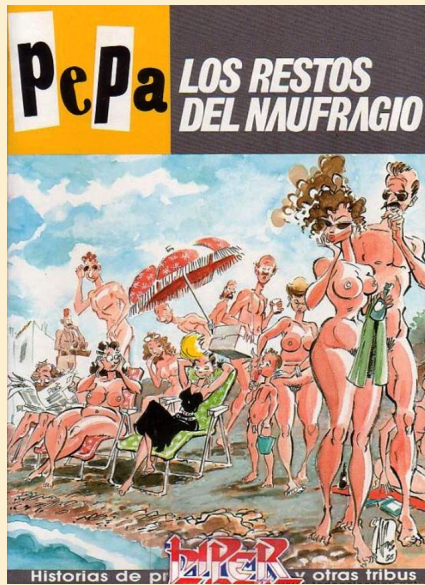

Silencios. La juventud del Capitán Trueno, López, Gálvez, 2006

Tornem una mica enrere. Quan plega *Cul de Sac*, intentem que algú recuperi el projecte, entre ells Ediciones El Jueves (una revista en català hauria de tenir futur... O això crèiem) però no ho van acceptar, tot i que sí que ens van agafar a alguns per col·laborar a la seva revista: en Vaquer, l'Azagra i jo mateix. Necessàriament, ens vam haver d'adaptar a la línia de la publicació, que ja tenia coberta la part més d'actualitat política, mentre que el gruix de la revista venia a ser com un *Pulgarcito*, amb historietes curtes, però adreçat a un públic adult, per tant, el que es demanava eren personatges fixos, i així van néixer *Acción directa*, *Orgasmos cotidianos* o *Paco el ministro*...

Per què vas voler revisitar personatges com el Capitán Trueno o Carpanta? En Víctor Mora, creador del Capitán Trueno, va dir-hi alguna cosa?

Perquè fer-los un homenatge es, per a mi, la millor manera de donar les gràcies a aquells autors que em van ajudar a ser el que soc. També perquè, si es fa respectant l'essència del personatge i sense un estèril mimetisme, considero que estic allargant la seva vida en la memòria de les generacions actuals, això sí, a partir d'unes coordenades que ens apropen a la novel·la històrica. També, suposo, ho faig per egoisme, perquè així també allargo aquells moments en els que jo vaig ser feliç. Per descomptat que el primer en assabentar-se del meu projecte del Capitán Trueno va ser el propi Víctor Mora, amb qui ja tenia una relació cordial. Només em va demanar un foli amb l'argument de la història (*Silencios. La juventud del Capitán Trueno, 2006*) al qual de seguida va donar el seu vistiplau, i llavors vaig passar a negociar amb Ediciones B, aleshores propietària dels drets de reproducció. I així va anar la cosa. Cal dir que, a posteriori, i mentre en Víctor encara tenia una mobilitat acceptable, vam arribar a fer «bolos» conjuntament.

Pepa. Los restos del naufragio, A. López, 1988; Orgasmos Cotidianos, A. López, Xavier Roca, 1991

Ets un bon guionista i has fet treballs en solitari. Què t'aporta en alguns treballs l'ajuda en els guions de Joan Aliu, Joan Tharrats o Xavi Roca?

Gràcies. Certament m'agrada escriure i dibuixar, especialment els projectes d'humor que se m'acudeixen, ja sigui de caire polític o costumista, però de vegades aquests no neixen de la meua iniciativa, com és el cas dels companys que anomenes i partint de la premissa que jo només treballa amb professionals amb els qui comparteixo afinitats, no tinc inconvenient en que ells hi participin i facin la seva. Un cas especial, per exemple, és el que es va produir amb la sèrie *Atasco Star*, primer per a Bruguera i després per a altres editorials, en què la iniciativa va ser a l'uníson entre en Rafel Vaquer i jo, de manera que, al principi, tant els guions com el dibuix els fèiem a mitges.

Pepe Gálvez és un amic amb qui comparteixes conviccions polítiques i socials semblants, a més de que sou de la mateixa generació. Pots valorar la seva feina en els guions que ha fet i que tu has dibuixat?

Ve a ser com una variant del que parlàvem abans. Moltes vegades a mi se m'acut un argument per fer una història de caire realista, com ara *Color Café* o el propi *Silencios, la juventud del Capitán Trueno*, i llavors valoro que en Pepe té una certa virtut per als personatges secundaris i per plasmar el «factor humà» molt diferent del procés creatiu de l'humor, que implica una altra dimensió més propera a l'abstracció i llavors deixo el desenvolupament del guió a les seves mans. D'altres vegades és ell qui arriba amb un projecte que creu que puc dibuixar jo.

Ve a ser com quan uns músics munten una banda de Rhythm and Blues o de rock, que, si sona bé, és perquè existeix una complicitat conceptual.

Tens una llarga experiència de viatges i estades a Amèrica Llatina. Què cercaves en aquets països?

Aquesta experiència tan ampla, tan diversa i de tants anys, no es pot simplificar en una sola resposta. I confio, en un futur no massa llunyà, poder desenvolupar-la en un projecte d'anàlisi més ampli. No he tingut fills, i això m'ha donat un marge d'acció que no s'hagués pogut produir en altres circumstàncies, però has d'agafar el que la vida et dona.

Breument: En primer lloc intentava, en la mesura de les meves possibilitats, recolzar aquells moviments en què la dignitat d'unes persones, molts cops jugant-se la vida, havia aconseguit millorar els seus drets humans més bàsics. I com ho feia? Elemental, fent el que vaig començar a aprendre de ben jovenet als barris d'una gran ciutat de Catalunya, utilitzant els meus coneixements d'aplicacions didàctiques de la historieta i la il·lustració en campanyes d'igualtat de gènere, agricultura ecològica, prevenció de la tuberculosi, alfabetització d'adults... en uns països meravellosos on la vida no valia res.

Sempre has reivindicat els drets dels autors, pràcticament inexistents a principis dels anys setanta i t'has interessat per teoritzar sobre el medi (amb l'associació TantaTinta). Com va començar aquest interès?

De bon començament. Primer, per dignificar el medi. La meua primera exposició la vaig fer a Lleida a amb 19 anys, i es titulava «El cómic: un nuevo arte». Com es pot suposar, tenia un caràcter divulgatiu. No cal dir que va passar sense pena ni glòria, malgrat els esforços de molta gent.

Anibal i Victòria, A. López, X. Roca, Cavall Fort, 1996

En aquell moment, el mèrit, més que meu, era, com ja he comentat abans, d'aquells franc tiradors del còmic que m'havien inspirat i que estaven parapetats darrere de fanzines com *Bang!*, a càrrec dels militants Antonio Martín o Antonio Lara, o de *Cuto*, capitanejat pel no menys tossut Luis Gasca. Més tard vindria l'afany d'anar més lluny, d'estudiar el llenguatge, la narrativa, la gramàtica del còmic, i amb un altre grup d'irreductibles com Antoni Guiral, Pepe Gálvez o Arnal Ballester, vam crear *De la Historieta*, sospito que la primera revista en català d'anàlisi del mitjà, un altre èxit fabulós: vam fer dos números mentre esperàvem una subvenció que ens tocava per ser una revista en català... i amb el temps vam arribar a l'associació TantaTinta, que no va funcionar pas malament, malgrat que la crisi se'ns va tirar a sobre, però encara no està dita la última paraula...

Narrar històries, sigui en textos o en còmic, significa seduir el lector i portar-lo de la mà al món que has creat per a ell?

Sí, sento ser tan concís , però sí.

L'humor gràfic d'actualitat significa tenir una capacitat de síntesis brutal en el que vols dir. No hi caben els matisos, però el missatge és clar i directe. És el que t'atrau del mitjà?

Centrant-nos en el que podem definir com vinyeta política o acudit, («ocurrencia», en castellà) que és el terme que més m'agrada perquè ho unifica tot, es a dir, que no cal que et faci plorar de riure, ni tan sols somriure; n'hi ha prou amb que aquesta petita expressió minimalista et faci reflexionar per sobre de tant pensament prefabricat, precuinat i predigerit. Si això s'aconsegueix, per mi forma part de les més grans formes d'art.

La Jornada, 11/8/2018

L'humor de vegades pot ser relativament benintencionat, però d'altres destil·la un cert instint criminal en parlar sobre el que et treu de polleguera. És cert que per ser un dibuixant crític has de deixar lliure els mals instints i no tenir por de les possibles conseqüències?

Jo no parlaria de mals instints, però admeto que no soc un opinador gràfic amable ni políticament correcte, cosa que no facilita l'amor de tothom. El que sovint no puc evitar és una falta de pietat contra la més important de les meves fonts d'inspiració, que és la imbecilitat humana. Que no és absoluta, com la vida m'ha demostrat, però sí aclaparadora en la seva abundància. Costa molt de suportar que una espècie sigui tan estúpida com per destruir la casa on viu. D'això que faig quan parlo de política se'n diu humor negre, i no ho he inventat jo.

D'on surt l'enginy d'anar amb l'humor molt més enllà de la broma fàcil que podríem fer la majoria de lectors? Què porta a donar una segona o tercera volta als temes i donar molta més profunditat a l'enfoc?

El primer de tot és no quedar-se amb la primera idea que et surt, que és exactament el que faran la majoria dels suposats professionals actuals. En definitiva, es l'autoexigència, el fet d'aportar alguna cosa més. Per això és imprescindible tenir la quantitat més gran possible d'informació d'un mateix fet. Una cosa que és molt difícil d'aprendre: no oblidar mai l'anàlisi de la condició humana i en darrer lloc, tenir prou autocrítica fins i tot amb els que se suposa que són «els teus».

Políticamente incorrecto, 2005; *Malvados e imbéciles*, 2015

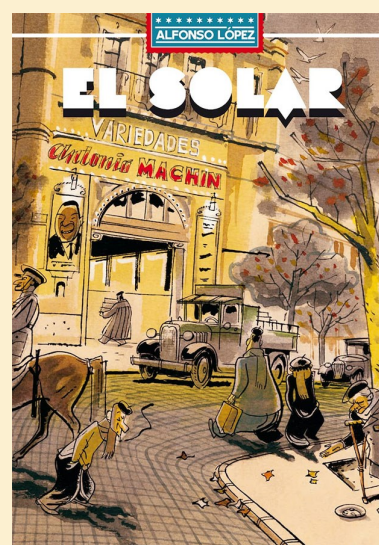
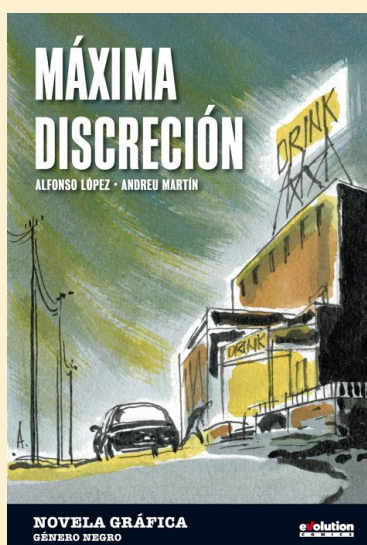
L'humor ens salva d'alguna cosa?

Sí, avui sabem que l'humor, com l'art en general, és una magnífica via de canalització de les pròpies frustracions. Hi ha estudis solvents al voltant del tema que ho explicarien millor que jo.

Ets crític amb els grans poders econòmics, que mai en tenen prou de mirar només pels seus interessos... Penses com Dorothy Parker: «Si vols saber el que Déu pensa dels diners només t'has de fixar en a qui els ha donat»?

Desconeixia la frase de la senyora Parker, però, si jo fos creient, dubtaria de la bona fe de Déu.

A la Transició, molts intentaven fugir corrents d'un franquisme mediocre i castrador per córrer cap a una democràcia lluminosa. Estem molt millor del que estàvem fa 40 anys, però moltes coses s'han quedat pel camí. Em podries parlar de quines son les més importants segons la teva opinió?

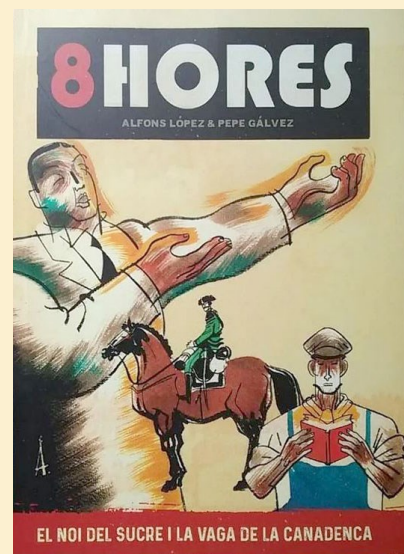
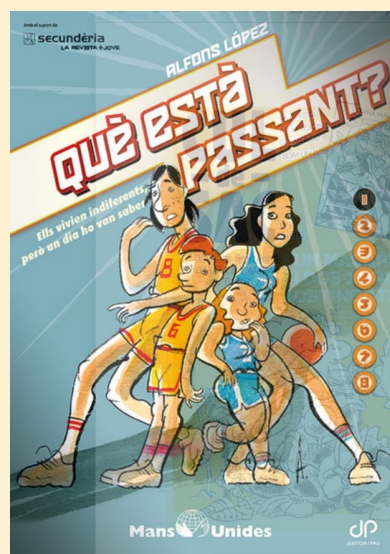
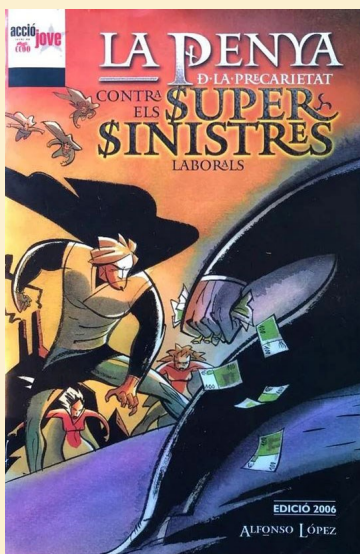
Estraperlo y tranvía, 2007; *Máxima Discreción*, A. López, Andreu Martín, 2011; *El Solar*, 2016

Això depenia del que esperava cadascú de la famosa Transició. D'entrada, jo desconfiava profundament de la capacitat lumínica de les democràcies occidentals i de les altres (és que potser no existia Vietnam? És que la URSS no acabava d'esclafar Txecoslovàquia?) Per tant, qui poc espera dels Reis Mags, té molts números de fer-se republicà. Dit això, una de les coses més importants que van succeir és que, mentre que el franquisme va delegar el poder polític, va mantenir l'econòmic, i això es un llast que encara perdura, fins i tot en una democràcia de les que llavors en dèiem «burgeses».

L'humor gràfic i el còmic són un entreteniment, però poden també ser una arma poderosa per lluitar contra les desigualtats socials i per mostrar les ombres d'una societat que no s'acosta a ser justa i plenament democràtica?

L'experiència de la meua vida així ho demostra, per més que només sigui un gra de sorra al costat de molts d'altres. Però després d'haver participat en tantes lluites i campanyes, no només durant els anys 70 i 80 aquí, sinó també en la posterior experiència llatinoamericana, te n'adones que amb una inversió econòmica modesta, professionalitat i un sòlid treball en equip (sol, sense informació ni recolzament comunitari no s'arriba en lloc) es poden obtenir resultats molt positius.

A Catalunya vivim temps complicats. Tampoc la llibertat d'expressió està vivint els seus millors moments. Estem tornant enrere? El Madrid dels poder fàctics (polítics, judicial, econòmic, mediàtic...) no està disposat a perdre ni una engruna del seu poder?

La Penya de la precarietat contra els Supersinistres, 2002; Què està passant? 2009; 8 hores. El Noi del Sucre y la vaga de La Canadencia, A. López, Gálvez

D'entrada, no em puc estar de pensar que fóra bo que a Catalunya disposéssim d'una publicació, ja fos en paper, en xarxa o amb una fórmula mixta, que fos capaç, no ja de reivindicar uns drets que són legítims, sinó de fer una autocrítica necessària i urgent. Per una altra banda, cap poder fàctic està mai disposat a perdre, per les bones, els seus privilegis, ni aquí ni a la Xina.

A on col·laborés en l'actualitat?

Per la banda de la vinyeta política, després de les interessants experiències amb *Público* i *La Jornada*, estic sense pretendents en perspectiva. Pel que fa al còmic, acaba de sortir a França l'edició revisada i ampliada de *Mil Vidas Más*, amb possibilitats que també s'editi a l'estat espanyol. El novembre de 2020 vàrem acabar amb el Pepe la biografia del Noi del Sucre, que en algun moment traurà Pagès Editors.

Projectes?

N'hi han uns quants. Exposicions, jornades, llibres... En solitari i en equip, però la pandèmia ho condiciona tot i m'és impossible fer una previsió fiable. Què hi farem.

humoristan

<http://humoristan.org/>

28 de gener de 2021

<http://humoristan.org>

Alfons López

Jordi Riera Pujal